

Полтавський державний медичний університет

БІБЛІОТЕКА

Серія віртуальних бюлетенів “Гідні визнання”. Випуск 31.

***«Піонер гігієнічної науки
в Україні»***

***Субботін
Віктор Андрійович***

***до 180-річчя
від дня народження***

***видатного вченого-гігієніста
з Полтавщини***

Автор: Резутіна Т.
Редактор: Безноса С.

Віктор Субботін народився 13 березня 1844 р. у Прилуках Полтавської губернії (тепер - Чернігівська область) у православній сім'ї штатного доглядача Прилуцького повітового училища.

- ▶ **Середню освіту здобув у Київській Першотравневій гімназії.**
- ▶ **У 1861 р. вступив на медичний факультет Київського університету Святого Володимира.**

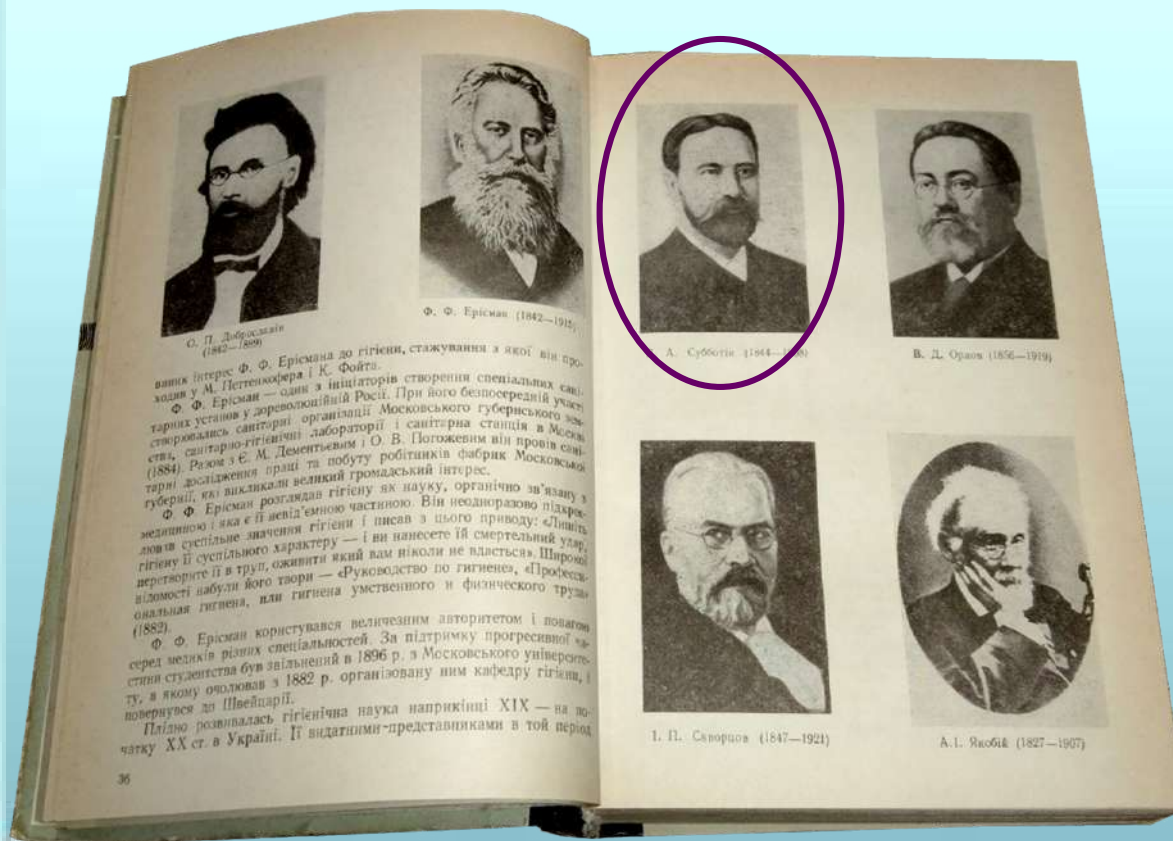
- ▶ **Захоплювався лекціями професора-терапевта Ф.Ф. Меринга (1822-1887) і тому вирішив присвятити свою професійну діяльність клініці внутрішніх хвороб.**

Ф.Ф. Меринг

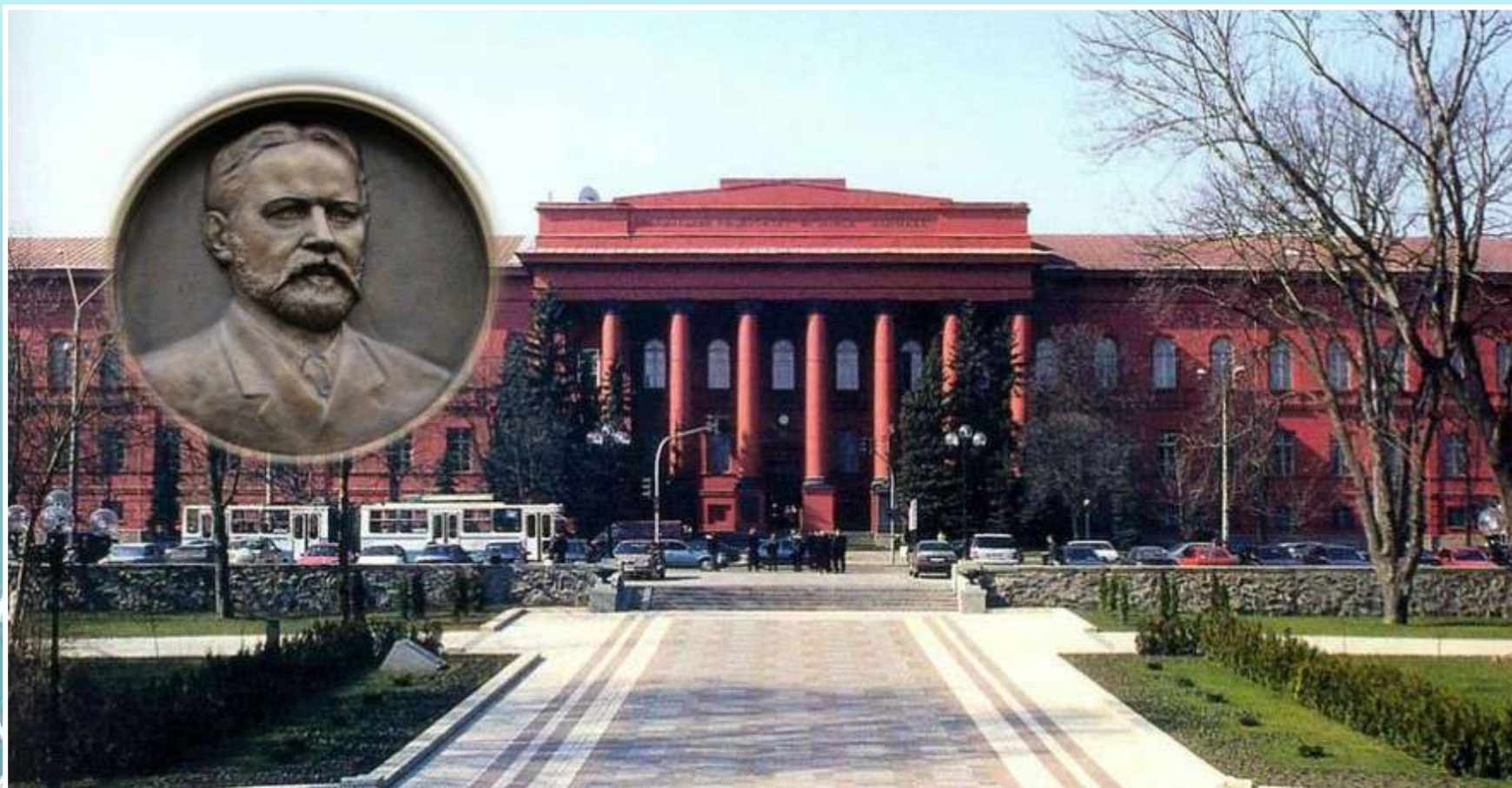
У 1867 р. закінчив медичний факультет Київського університету. Віктора, як талановитого студента, залишили на факультеті для підготовки до наукової діяльності.

За два роки підготував докторську дисертацію «Материалы для физиологии жировой ткани», яку успішно захистив 15 травня 1869 р. й отримав науковий ступінь доктора медицини, а пізніше звання приват-доцента (кафедра гігієни).

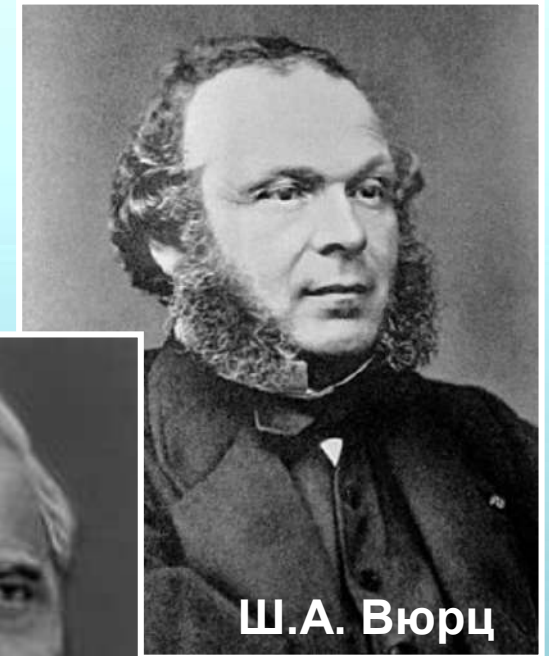

У 1869 р. на медичному факультеті Київського університету усі кафедри терапевтичного профілю були повністю укомплектовані, але планувалося відкриття кафедри гігієни, медичної поліції, медичної географії та статистики. Віктор Субботін вирішує пройти спеціалізацію з гігієни аби викладати на новій кафедрі.

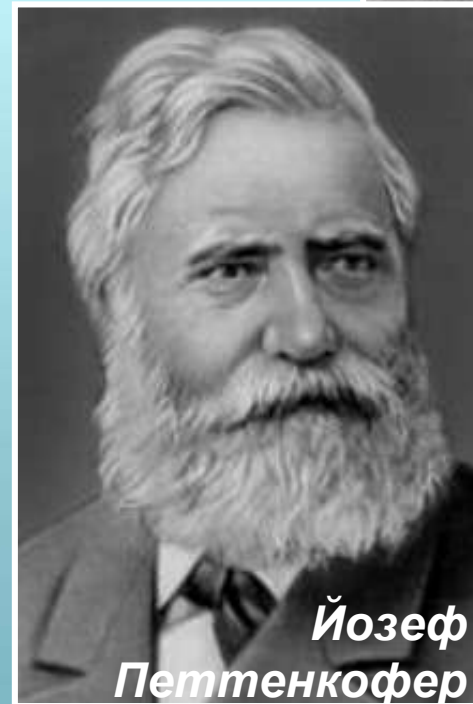

За рекомендаціями професора Ф.Ф. Ергардта, Віктора Субботіна відряджають за кордон для підготовки до професорського звання з кафедри гігієни, медичної поліції, медичної географії та статистики.

Два роки (1869-1871) В. Субботін перебував у відрядженні: більше часу – у Німеччині, у першому в Європі Інституті гігієни (Мюнхен), заснованого Йозефом Петтенкофером (німецький натураліст, хімік і лікар-гігієніст, президент Баварської академії наук з 1890 року); у Франції працював із професором-хіміком Ш.А. Вюрцом.

Ш.А. Вюрц

**Йозеф
Петтенкофер**

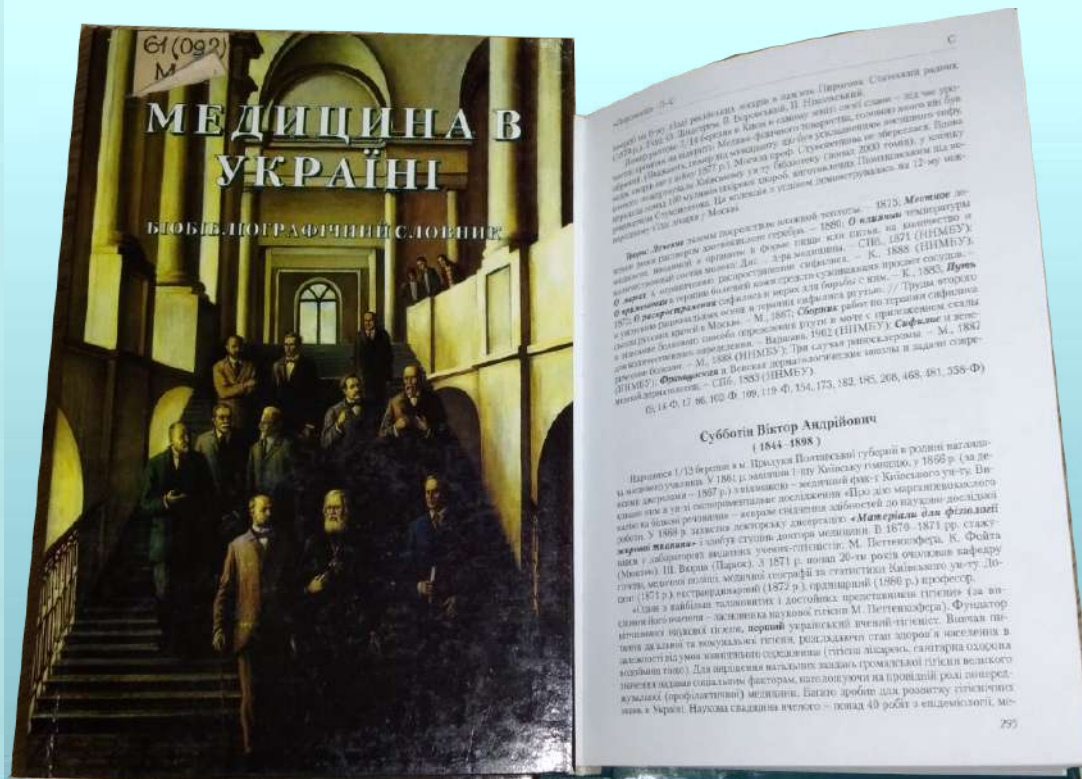
Під час франко-прусської війни 1870-1871 рр. Віктор Субботін за дозволом прусської влади перебував на фронті, а саме: в Еперне, Реймс Сен-Кентені, де оглядав госпіталі та лазарети. Пізніше Віктор Субботін був нагороджений прусською медаллю за надання допомоги пораненим і хворим у цій війні (1874 р.)

В європейських університетах професор Субботін В.А. отримав глибокі знання з основ епідеміології як науки про розподіл і детермінанти станів або подій, пов'язаних зі здоров'ям, про причинно-наслідкові зв'язки між ними. Вплив на здоров'я харчування, житлових умов, праці та відпочинку він розглядав у безпосередньому їх зв'язку з соціальними й природними умовами.

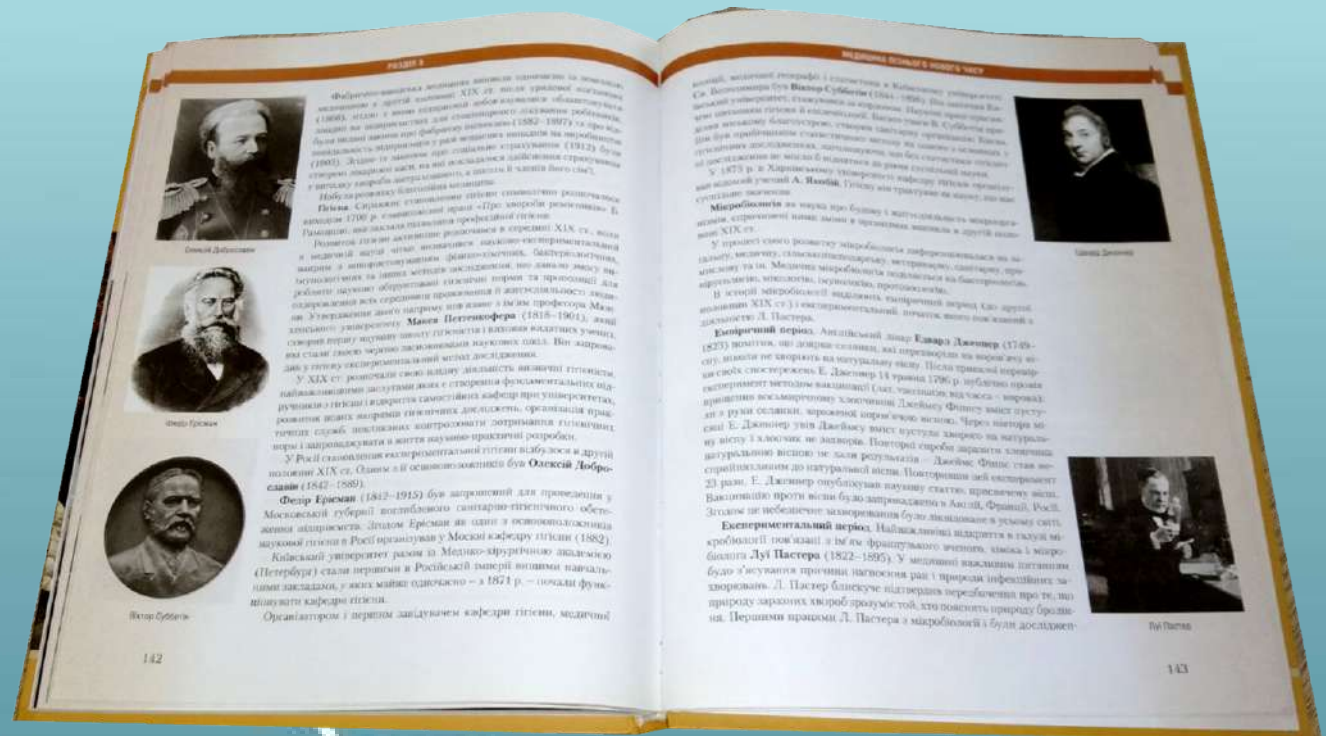
Повернувшись до Києва, Віктор Андрійович став завідувачем нової кафедри на медичному факультеті Київського університету Святого Володимира – кафедри гігієни, медичної поліції, медичної географії і статистики, яку очолював понад 20 років (з 1871 р.)

Викладання навчальних дисциплін на кафедрі відразу ж набуло медико-соціального спрямування і включало широке коло питань епідеміології, медичної статистики, санітарної топографії. Цьому сприяли ерудиція та високий рівень підготовки завідувача кафедри – професора Субботіна В.А., зокрема завдяки його стажуванню у провідних наукових школах Німеччини та Франції.

У 1875 р. професор Віктор Субботін організував на кафедрі лабораторію, в якій студенти мали можливість проводити гігієнічно-санітарні дослідження.

Ініціював створення в 1875 р. у місті Києві міської санітарної комісії, розробив проєкт та став одним із її організаторів, що підтверджує його вагомий науковий доробок у вирішенні медико-організаційних питань охорони здоров'я.

Професор надавав надзвичайно важливого значення питанню медичної статистики. Про це свідчать його висловлювання, що без використання статистичного методу гігієнічна наука ніколи не змогла б досягти рівня громадської гігієни в широкому розумінні цього слова. Вивчення статистики заклало основи методології аналізу здоров'я населення у взаємозв'язку з численними чинниками впливу.

МЕДИЦИНА ПІЗЬНОГО НОВОГО ЧАСУ

поліції, медичної географії і статистики в Київському університеті Св. Володимира був **Віктор Субботін** (1844–1898). Він закінчив Київський університет, стажувався за кордоном. Наукові праці присвячені питанням гігієни й епідеміології. Багато уваги В. Субботін приділяв міському благоустрою, створив санітарну організацію Києва. Він був прибічником статистичного методу як одного з основних у гігієнічних дослідженнях, наголошуючи, що без статистики гігієнічні дослідження не могли б піднятися до рівня суспільної науки.

Був автором першого підручника з гігієни (1880 р.)

Написав понад 50 наукових праць із питань фізіології харчування, фізіології та гігієни праці, загальної та комунальної гігієни, медичної географії.

Наукові праці В.А. Субботіна загалом присвячені питанням загальної та комунальної гігієни, найперше гігієни лікарень, санітарної охорони водоймищ, зокрема від забруднення стічними водами підприємств цукрової промисловості.

... А. І. Якобій, В. А. Субботін, В. Д. ...
О. В. Корчак-Чепурківський та ін.
В. А. Субботін (1844—1896) — один з піонерів гігієнічної науки та викладачів гігієни. Будучи уродженцем м. Прилуки Чернігівської губернії, він закінчив медичний факультет Київського університету, ординатуру з терапії. В 1869—1871 роках знаходився у дворічному закордонному відрядженні (значну частину часу у М. Петтенкофера) для підготовки до професорського звання з гігієни. Повернувшись до Києва, організував і більше 20 років (з 1871) очолював кафедру гігієни в Київському університеті. В. А. Субботін — автор першого підручника з гігієни (1880) і багатьох наукових праць з різних галузей гігієни, ініціатор створення санітарної комісії в Києві, організатори видатних громадських діячів і перших санітарних комітетів належить уродженець Полтавщини О. В. ... (1857—1947). Після ...

Віктор Субботін був одружений на Емілії Густавівні Субботиній (Ейсман). У подружньої пари було дві доньки – Катерина 6.12.1875 р.н. та Софія 29.08.1877 р.н., а також син Микола 15.05.1880 р.н., який рано помер; діти були православні, а дружина – лютеранкою.

Віктор Андрійович Субботін помер 29 вересня 1898 р. в м. Києві

Використані джерела:

1. *Бенюмов Р. Я. Профессор В. А. Субботин / Р. Я. Бенюмов, И. М. Макаренко // Гигиена и санитария. – 1956. – №5. – С. 38-42.*
2. *Васильєв К. К. Професор кафедри гігієни, медичної поліції, медичної географії та статистики університету Святого Володимира В.А. Субботін (1844-1898) / К. К. Васильєв, Ю. К. Васильєв // «Україна. Здоров'я нації». – 2021. – № 3. – С. 133-140.*
3. *Габович Р. Д. В. А. Субботин – організатор и руководитель первой кафедры гигиены на Украине / Р. Д. Габович, И. И. Никберг // Гигиена и санитария. – 1971. – № 12. – С. 50-54.*
4. *Грузєва Т. С. Витоки формування Київської соціально-гігієнічної наукової школи: від основ лікарезнавства, медичної поліції і санітарної статистики до соціальної медицини та громадського здоров'я / Т. С. Грузєва // «Клінічна та профілактична медицина». – 2021. – № 3 (17). – С. 4-11.*
5. *Нікберг І. Перший український професор гігієни Віктор Андрійович Субботін / І. Нікберг // Агапіт. – 1996. – № 4. – С. 31-35.*